

Verslag telling aalscholwers en blauwe reigers in het Kippenest in De Wieden op 9 mei 2009

Ronnie Veldkamp

Om 9.00 uur had ik afgesproken met mijn vriend Pieter van den Hooven om weer de jaarlijkse telling van de aalscholverkolonie te doen. Toen ik vijf voor negen kwam aanrijden, was Pieter al aanwezig. Hij is altijd op tijd. Op 5 mei had ik met mijn ega en dochter Charlotte nog een kort bezoek aan de kolonie gebracht en had toen waargenomen dat er al behoorlijk wat jongen uitgevlogen waren. 9 mei mag dus, gezien de vroege aanvang van het broedseizoen, rijkelijk laat lijken om een telling te doen, uit een nauwgezette monitoring van twintig nestbomen, uitgevoerd in 2005, bleek overduidelijk dat begin mei toch het beste tijdstip is voor een eenmalige jaarlijkse telling. Vroege broeders hebben dan al uitgevlogen jongen, maar ondanks dat feit, zijn de meeste nesten van die beesten nog aanwezig. Er zijn begin mei ook altijd nog vogels die nog met de nestbouw bezig zijn.

Bij de werkschuur en tijdens de vaartocht naar de kolonie namen we buizerd, boomvalk, nachtegaal, grasmus, braamsluiper, tuinfluiter, rietzanger (talrijk) en sprinkhaanzanger waar.

methode

De telling wordt op simpele wijze uitgevoerd: door langzaam door de kolonie te lopen worden alle nesten geteld. Een enkele brede legakker wordt virtueel in twee helften gedeeld, waarbij de ene teller de westelijke helft pakt en de ander de oostelijke. Er wordt gebruik gemaakt van handtellers, zodat de aantallen niet onthouden behoeven te worden. Per deelgebied worden de aantallen op kaart ingetekend. Dit doe ik al vanaf begin jaren tachtig, zodat de ruimtelijke ontwikkeling van de kolonie goed is vastgelegd. Op de plekken waar aalscholwers en blauwe reigers door elkaar broeden, houdt schrijver dezes zich bezig met het tellen van de aalscholvernesten, terwijl Pieter de reigernesten 'klikt'. Naast het aantal nesten, werd ook van succesvolle nesten het aantal zichtbare jongen genoteerd. Hoewel dit geen exact broedsucces weergeeft, geeft het toch inzicht in de jongenproductie.

Het grootste deel van het moerasbos waar de vogels huizen, bevindt zich op vaste bodem. Nu er de laatste jaren een verschuiving in noordwaartse richting plaatsvindt, wordt ook steeds meer bos met een (dunne) kraggebodem bezet. In die terreindelen is het uitkijken geblazen. Zeker op plekken waar veel bitterzoet groeit, is de bodem zo slap dat het niet denkbeeldig dat je door de kragge zakt. Omdat de tellers zich veelal op ongebaand terrein begeven, is zo'n telling een tamelijk vermoeiende aangelegenheid. Vaak is het 'kruip door sluip door' onder wilgenstruwelen door. Ook moeten akelige braamstruwelen worden doorkruist, en de weelderige hopstruwelen vormen vaak obstakels. Ondanks het feit dat het niet erg warm was, verloren de tellers tijdens de drie uur durende expeditie (eufemistisch uitgedrukt) toch menig zweetdruppeltje.

resultaten

aalscholver

Het totaal aantal getelde aalscholvernesten bedroeg 751. Vorig jaar was dat 775. Men zou kunnen spreken van een zeer geringe daling van de aantallen, maar gezien het geringe verschil tussen beide getallen, die waarschijnlijk binnen de range van de telfout moet liggen, zou men ook kunnen spreken van een min of meer gelijk aantal. Opmerkelijk feit is dat de kolonie sedert 2000, toen er ruim 1200 nesten werden geteld, spontaan een kleine 40% gekrompen is. Dit ondanks het feit dat de jongenproductie behoorlijk hoog is. Dit kan twee oorzaken hebben: of de sterfte na het uitvliegen moet zeer hoog zijn (hoog zal die ongetwijfeld zijn, maar zeer hoog, dat moet ik nog zien) of ten tweede: je kunt wel in Wanneperveen groot geworden zijn, maar dat betekent nog niet dat je een vrijbrief hebt op vestiging in de kolonie. Ik denk dat dat laatste het geval is, want ik heb diverse malen waargenomen dat vogels zich proberen te vestigen en zelfs beginnen met nestbouw, plotseling met nest en al verdwijnen. Ik denk, maar weet het niet zeker, dat sommige paren de kolonie worden uitgevochten. Ik denk dat hier een onderzoeksvraag ligt, die een uitgebreid ethologisch onderzoek behoeft. Ik zal die vraag niet oplossen, maar hoop dat opvolgers van mij zich over die vraag willen buigen. In ieder geval is duidelijk dat broedgelegenheid in De Wieden niet beperkend is. Er is bij wijze van spreken plaats voor vele duizenden nesten. Gezien de goede broedresultaten zou men een veel grotere rekrutering van jonge vogels kunnen verwachten. Dat dat niet gebeurt is een interessant fenomeen. Zaten er wel vele duizenden paren dan was de hoeveelheid jongen per nest vast niet zo hoog als nu werd vastgesteld:

Van 64 succesvolle nesten werd het aantal (grote) jonge bepaald: dit was 3x1, 39x2, 21x3 en 1x4. Gemiddeld dus 2,3, wat heel behoorlijk is.

blauwe reiger

Het aantal blauwe reigers was dit jaar duidelijk groter dan vorig jaar. We telden 90 nesten. In 2008 waren dat er slechts 62. Kennelijk heeft het wintertje dat we hebben gehad geen negatieve invloed gehad op de aantallen blauwe reigers bij de Bakkerskooi.

overige vogels waargenomen in de kolonie

Er huizen natuurlijk meer soorten vogels in het Kippenest. In systematische volgorde werden de volgende soorten gezien of gehoord: nijlgans, wilde eend, koekoek, boompieper, winterkoning, gekraagde roodstaart, zwartkop, tjiftjaf, fitis, pimpelmees en zwarte kraai. De wilde eend betrof een vrouwtje met enkele jongen. De koekoek was opvallend talrijk. Opmerkelijk was het feit dat we zeker twee zangposten aantreffen van de gekraagde roodstaart. Het lijkt erop dat de soort in De Wieden weer toeneemt. Opvallend was dat we geen haviken waargenomen hebben. Bij een bezoek op 2 april heb ik er drie tegelijk gezien. We vonden ook geen geslagen reigers of aalscholvers.

Fotografische impressies



Zicht op een deeltje van de kolonie.



Een nest met inhoud.



Pieter met jonge aalscholver.



Kop van die aalscholver. Het is met aalscholvers uitkijken: ze kunnen naar je ogen pikken. Vandaar dat veiligheidshalve de snavel even werd gefixeerd.



Door een aalscholver uitgebraakte baars en kolblei.



En enkele rietvoorns.